

Polaki Instytut Spraw Międzynarodowych
Biuro Analiz

BIULETYN

nr 31 (135) • 4 czerwca 2003 r. • © PIISM

nr egz. PIISM 3.20

Redakcja: Krzysztof Balon, Sławomir Dębski (redaktor naczelny), Dorota Dołęgowska (redaktor techniczny),
Maciej Krzysztofowicz, Urszula Kurczewska, Wiesława Lach (sekretarz Redakcji), Rafał Morawiec

Szczyt Unia Europejska–Federacja Rosyjska (Sankt-Petersburg, 31 maja 2003)

Ernest Wyciszkiewicz

W dniu 31 maja 2003 r. w Sankt-Petersburgu odbył się jedenasty szczyt Unia Europejska–Federacja Rosyjska. W związku z uroczystościami obchodów trzystulecia miasta spotkanie miało bardziej uroczystą oprawę niż zazwyczaj. Oprócz przewodniczącego KE i Wysokiego Przedstawiciela ds. Polityki Zagranicznej Bezpieczeństwa UE w posiedzeniu uczestniczyli prezydenci i premierzy państw członkowskich. Do udziału w szczycie zostali zaproszeni także przywódcy państw przystępujących do UE (Polskę reprezentował premier Leszek Miller). Rolę gospodarza pełnił prezydent Władimir Putin. Po spotkaniu zostało wydane wspólne oświadczenie (*Joint Statement*).

W dokumencie strony potwierdziły wolę dalszego pogłębiania partnerstwa strategicznego. Przywódcy państw UE i FR wyrazili potrzebę zacieśnienia współpracy mającej na celu utworzenie w dalszej perspektywie wspólnej przestrzeni gospodarczej, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. Uznano, o co zabiegały państwa UE, że rozwój współpracy powinien następować w oparciu o Porozumienie o Partnerstwie i Współpracy (PCA).

Strony postanowiły przekształcić Radę Współpracy (*Co-operation Council*), odbywającą posiedzenia raz do roku z udziałem właściwych ministrów, w Stałą Radę Partnerstwa (*Permanent Partnership Council*), która – jak podkreśla się w dokumencie – powinna zbierać się częściej i w zróżnicowanym składzie. Kraje UE i Rosja uzgodniły, że zwiększenie efektywności mechanizmów dialogu politycznego będzie przedmiotem dalszej dyskusji. Unia nie zgodziła się na postulowane przez rząd FR powołanie instytucji wzorowanej na Radzie NATO–Rosja i potwierdziła przywiązanie do obecnie obowiązujących podstaw prawnych współpracy.

Uczestnicy szczytu pozytywnie ocenili postęp w tworzeniu Wspólnej Europejskiej Przestrzeni Gospodarczej (CEES) oraz działalność specjalnej grupy roboczej (tzw. *High-Level Group*) powołanej dla przygotowania na listopadowy szczyt UE–FR projektu koncepcji CEES. Ponownie podkreślono wolę współdziałania na rzecz wejścia Rosji do WTO. W sprawie dialogu energetycznego dokument stwierdza jedynie, iż należy utrzymać dotychczasowe tempo jego rozwoju oraz położyć nacisk na wspieranie inwestycji, poprawę klimatu inwestycyjnego w Federacji Rosyjskiej i harmoni-

zacje regulacji prawnych. Równie pozytywnie przyjęto podpisanie w grudniu 2002 r. Porozumienia Ramowego pomiędzy Europejskim Bankiem Inwestycyjnym i Rosją. Podkreślono wagę współpracy w dziedzinie ochrony środowiska, przypominając, że 21 maja 2003 r. po blisko 5 latach negocjacji zostało podpisane porozumienie MNEPR (*Multilateral Nuclear Environment Programme in the Russian Federation*) regulujące kwestie z zakresu bezpieczeństwa jądrowego¹. Strony zgodziły się na podjęcie kroków koniecznych dla jak najszybszego wejścia w życie Protokołu z Kioto. Jednym z nich ma być jego ratyfikowanie przez Dumę Państwową FR, na czym szczególnie zależy krajom UE. Ponadto zlecono ekspertom zbadać możliwość rozszerzenia współpracy politycznej i technicznej przy projekcie systemów nawigacji satelitarnej Galileo/Glonass.

W dokumencie niewiele uwagi poświęcono zbliżającemu się rozszerzeniu Unii Europejskiej, zaznaczając jedynie, że będzie ono wymagało przystosowania współpracy UE-FR do nowych wymagań. Ustalono również, że w oczekiwaniu na przejęcie przez nowych członków Porozumienia o Partnerstwie i Współpracy, należy zintensyfikować dyskusję na temat wpływu rozszerzenia na relacje pomiędzy Unią a Rosją. Natomiast nie uwzględniono rosyjskich postulatów w sprawie ewentualnych rekompensat za straty spowodowane rozszerzeniem. Unia Europejska odmawia wszczęcia jakichkolwiek rozmów na ten temat, uważając, że przystąpienie nowych państw przyniesie Rosji więcej korzyści niż strat.

Strony podkreśliły konieczność pogłębienia współpracy w dziedzinie spraw wewnętrznych i sprawiedliwości, zgadzając się co do potrzeby jak najszybszego podpisania porozumienia między Europą i MSW FR oraz lepszego współdziałania w kwestiach migracji i zarządzania granicami (*border management*). Unia Europejska i Rosja zgodziły się zbadać, jakie warunki muszą być spełnione dla wprowadzenia w dalszej perspektywie ruchu bezwizowego we wzajemnych relacjach. Stronie rosyjskiej nie udało się przekonać krajów UE do stworzenia szczegółowego planu działania w tej kwestii z zarysowaną perspektywą czasową. Zamiast tego w dokumencie znalazło się stwierdzenie o potrzebie bardziej elastycznego podejścia do przepisów umowy z Schengen. Na spotkaniu nie ustalono terminu zakończenia negocjacji w sprawie zawarcia umowy o readmisji, co oznacza, że krajom UE nie udało się uzyskać od Rosji żadnych konkretnych zobowiązań. Obydwie strony z zadowoleniem przyjęły stan realizacji uzgodnień zawartych w sprawie tranzytu pomiędzy obwodem kaliningradzkim a resztą Federacji Rosyjskiej. Ich wprowadzanie było ułatwione, między innymi, dzięki ratyfikacji rosyjsko-litewskich umów granicznych i zawarciu przez oba kraje umowy o readmisji.

Unia Europejska i Rosja zgodziły się co do konieczności wspólnego zaangażowania, we współpracy z innymi państwami i organizacjami, w zwalczanie upraw służących do produkcji narkotyków, szczególnie na terytorium Afganistanu i Azji Środkowej, oraz do rozbicia międzynarodowych organizacji przestępczych zajmujących się tym procederem. Potwierdzono przyjęte w poprzednich latach zobowiązanie do prowadzenia konsultacji w kwestii zwalczania terroryzmu. W tej części dokumentu pojawiła się także wzmianka o Czeczenii. Wyrażono w niej nadzieję, że zarówno niedawno rozpoczęty dzięki referendum proces polityczny, jak i odbudowa społeczna i gospodarcza wpłyną na zaprowadzenie w tej części Federacji Rosyjskiej rządów prawa, a w konsekwencji także lepszą ochronę praw człowieka. Rezygnacja z krytyki rosyjskich działań w Czeczenii oraz umieszczenie kwestii czeczeńskiej w podrozdziale dotyczącym terroryzmu umożliwiło osiągnięcie kompromisu w sporze, który zaznaczył się podczas przygotowań do szczytu.

W dokumencie odnotowano zapoczątkowanie współpracy w dziedzinie Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony, zwłaszcza w zarządzaniu kryzysami (*crisis management*), którego potwierdzeniem będzie rosyjski udział w operacjach policyj-

¹ Zawarcie porozumienia stanowiło warunek wstępny dla uruchomienia przez państwa UE, Norwegię i USA projektów i środków skierowanych na tereny północno-zachodniej Rosji w celu m.in.: neutralizacji zagrożeń dla środowiska związanych z przechowywaniem zużytego paliwa jądrowego i odpowiednim zarządzaniem odpadami radioaktywnymi. Podpisanie MNEPR ułatwi realizację celów inicjatywy G8 z czerwca 2002 r. tzw. *Global Partnership Against the Spread of Weapons and Material of Mass Destruction*

nych UE w Bośni i Hercegowinie. Zaplanowano dalszą dyskusję nad wykorzystywaniem rosyjskiego lotnictwa w operacjach prowadzonych pod kierunkiem UE. Ponadto obydwie strony zgodziły się na pogłębianie współpracy w dziedzinie nierozprzerstania broni masowego rażenia i środków jej przenoszenia oraz powiązanych z nią technologii.

Sukcesem szczytu w Petersburgu było już samo wydanie wspólnego oświadczenia, istniały bowiem obawy, że w związku z rozbieżnościami kompromis nie zostanie osiągnięty i, podobnie jak na poprzednim szczycie w Brukseli, zostaną ogłoszone oświadczenia dotyczące tylko określonych dziedzin współpracy². Kraje UE na pierwszy plan wysuwały sprawy ochrony środowiska oraz współdziałania w dziedzinie spraw wewnętrznych i wymiaru sprawiedliwości. Tymczasem strona rosyjska dążyła do rozpoczęcia rozmów na temat wprowadzenia ruchu bezwizowego pomiędzy UE i FR. Ponadto proponowała utworzenie Rady UE–FR, w której – na wzór Rady NATO–Rosja – mogłaby w odniesieniu do niektórych kwestii uczestniczyć w procesie podejmowania decyzji. Jednak przekształcenie Rady Współpracy w Stałą Radę Partnerstwa nie pociągnęło za sobą tak daleko idących zmian w procesie decyzyjnym. Kompromis w sprawie wydania wspólnego oświadczenia został osiągnięty poprzez nadanie dokumentowi formy rozbudowanej deklaracji dobrej woli stałego pogłębiania współpracy. Sprawy budzące najwięcej sporów pozostały nie rozstrzygnięte. Niechęć Unii Europejskiej do zasadniczego zreformowania mechanizmów współpracy z Rosją wynika nie tylko z przekonania, że istniejące mechanizmy są wystarczająco skuteczne. Może to być również spowodowane zbliżającą się potrzebą przeglądu rezultatów dotychczasowej współpracy w związku z upływem w czerwcu 2003 r. czteroletniego okresu obowiązywania *Wspólnej strategii UE wobec FR*, określającej cele polityki UE wobec Rosji i środki jej realizacji. Na najbliższym posiedzeniu Rady Europejskiej w Salonikach (26 czerwiec 2003 r.) powinna zostać podjęta decyzja, albo o przedłużeniu obowiązywania strategii w obecnym kształcie, albo o jej znowelizowaniu w oparciu o propozycje Rady UE. Obecny stan zawieszenia w stosunkach UE–FR, widoczny na szczycie w Sankt-Petersburgu, wynika z oczekiwania na ewentualne zmiany we *Wspólnej strategii UE wobec FR* oraz planowaną finalizację prac nad koncepcją Wspólnej Europejskiej Przestrzeni Gospodarczej.

² Zob. M. Krzysztołowicz, E. Wyciszkiewicz, *Szczyt Unia Europejska–Federacja Rosyjska*, Biuletyn (PISM), Seria Z, nr 100 - 2002, s. 695–698

OGŁOSZENIA

ЕВРОПА

ЖУРНАЛ ПОЛЬСКОГО ИНСТИТУТА МЕЖДУНАРОДНЫХ ДЕЛ

ISSN 1643-0360

ТОМ 3, № 1 (6) 2002

242 С.

Содержание**Петер Скааруп**

После расширения: ЕС и его европейские соседи – восточноевропейские страны. Где заканчивается Европа?

Николас К. Гвослев

«Восточный вопрос» НАТО: взгляд из Вашингтона

Дэвид Скидмор

Перспективы глобализма: три возможных будущих для Европы и мира

Гульноза Муминова

Сотрудничество ЕС и Узбекистана

Валентин Федоров

Российский этнический федерализм: неблагоприятное состояние и тревожные перспективы

Владимир Абрамов, Владимир Кузин

К 750-летию вечного анклава Калининград-Кенигсберг на весах европейской истории

Владимир Улахович

Концептуальные подходы во внешней политике Республики Беларусь (1991-2002 гг.)

Анджей де Лазари

Польская и русская душа

Неофициальный документ (non-paper)

Министерства иностранных дел Республики Польша

Пертти Юенниemi

Два измерения Европейского Союза: северное и восточное

Александр Дулеба

Новые взаимоотношения с восточными соседями как «новое окно возможностей» для Общей внешней политики и безопасности Европейского Союза. Несколько замечаний по поводу неофициального документа (non-paper) Министерства иностранных дел Республики Польша

Хиски Хауккала

Вызов Восточного измерения для внешней политики ЕС

Анатолий Гуцал, Людмила Чекаленко

Польский вариант европейского выбора Украины

Центр международных исследований

Белорусского государственного университета

Некоторые комментарии в отношении проекта «концепции восточной политики»

Министерства иностранных дел Польши (взгляд из Минска)

РЕЦЕНЗИИ**Иоланта Скубишевска**

Lawrence E. Harrison, Samuel P. Huntington (eds.),
Culture Matters. How Values Shape Human Progress

Анна Завадзка

Michael Emerson, *The Elephant and the Bear – the European Union. Russia and their Near Abroads*

Цезары Косьцельняк

Włodzimierz Anioł, *Paradoksy globalizacji*

Збигнев Махельски

Il Triangolo di Osama. USA/Russia/Cina. L'impero è altrove. L'insostenibile leggerezza dell'Europa. La rivoluzione di Putin, "LiMes – Rivista italiana di geopolitica"

Иоанна Ходор

Lonnie R. Johnson, *Central Europe: Enemies, Neighbors, Friends*

ИНФОРМАЦИЯ ДЛЯ АВТОРОВ**ОБ АВТОРАХ**